

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejski

SSN Stanisław Stankiewicz

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Dariusza Gabrela

w sprawie **A.R.**

w przedmiocie umorzenia postępowania karnego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 lutego 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko

Narodowi Polskiemu - Zastępcy Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie

z dnia 19 grudnia 2022 r., sygn. akt III K 686/22,

**uchyla zaskarżone postanowienie, a sprawę przekazuje
Sądowi Rejonowemu Lublin - Zachód w Lublinie do ponownego
rozpoznania.**

Paweł Kołodziejski Igor Zgoliński Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie postanowieniem z dnia 19 grudnia 2022r., sygn. akt III K 686/22, na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec A.R. w sprawie o czyn polegający na tym, że w okresie czasu od 8 marca 1952 r. do 23 lipca 1952 r. w L., będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego, oficerem śledczym Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w L., przekraczając swoje uprawnienia, w celu

uzyskania określonej treści zeznań, znęcał się fizycznie i moralnie nad pozostającym w przemijającym stosunku zależności zatrzymanym do sprawy sygn. SR [...] /53 J.Z., w ten sposób, że kilkakrotnie podczas wielogodzinnych czynności z udziałem pokrzywdzonego, bił go pięścią po brzuchu oraz pluł mu w twarz, przy czym czyn ten polegał na stosowaniu represji i nosił charakter poważnego prześladowania z powodu przynależności pokrzywdzonego do nielegalnej organizacji „WiN” podlegającej wówczas „[...]”, tj. o przestępstwo z art. 246 Rozporządzenia Prezydenta z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1932 r., Nr 60, poz. 571 z późn. zm.) w zw. z art. 291 k.k. z 1932 r. w zw. z art. 2 pkt 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej (Dz.U. nr 1998 r. Nr 155 poz. 1016 z późn. zm.; ustawa o IPN).

Od tego orzeczenia kasację w trybie art. 521 § 1 k.p.k. wniósł Dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Zastępca Prokuratora Generalnego. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 22 § 1 k.p.k. wobec stwierdzenia, iż w sprawie zachodzi negatywna przesłanka kontynuowania procesu - tj. inna okoliczność wyłączająca ściganie określona w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., co było konsekwencją nieprawidłowego zastosowania wyżej wymienionych przepisów poprzez przyjęcie błędnego poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd, polegającego na uznaniu, że stwierdzona u oskarżonego A.R. niezdolność do udziału w postępowaniu z powodu choroby stanowi przeszkodę o charakterze niekończącym się, będącą inną okolicznością wyłączającą ściganie i skutkującą koniecznością umorzenia postępowania karnego, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów nakazuje przyjąć, że przeszkoda taka stanowi wyłącznie przesłankę do zawieszenia postępowania na podstawie art. 22 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się zasadna i wiodła do uchylenia zaskarżonego postanowienia. Słusznie podniesiono, że doszło do rażącego naruszenia przepisów

prawa procesowego - art. 22 § 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. - poprzez uznanie, że stwierdzona u oskarżonego, mająca charakter trwały i nieodwracalny niezdolność do udziału w postępowaniu stanowi przeszkodę, która jest „inną okolicznością wyłączającą ściganie” w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., co skutkowało koniecznością umorzenia postępowania karnego. Postąpienie tego rodzaju stanowi przejaw rażąco nieprawidłowej wykładni przepisów, albowiem stoi w jaskrawej kolizji z treścią art. 22 § 1 k.p.k. Miało też oczywisty wpływ na treść zaskarżonego kasacją orzeczenia. W pojęciach "choroba psychiczna lub inna ciężka choroba", o których mowa w art. 22 § 1 k.p.k., mieszczą się także najpoważniejsze choroby i stany terminalne, związane z końcową fazą życia. Owe stany chorobowe posiadają naturę faktyczną i nie dają podstaw do uznania, że zachodzi "inna okoliczność wyłączająca ściganie", o której traktuje art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. W kręgu tego drugiego pojęcia zawierają się bowiem li tylko przeszkody natury prawnej. Podzielić należy tu stanowisko wyrażone w postanowieniu SN z 31 marca 2016r., II KK 313/15, będące skądinąd przejawem konsekwentnej i stałej linii orzeczniczej, iż choć „w doktrynie pojawiły się głosy, że "inną okolicznością wyłączającą ściganie" może być nierokujący nadziei na poprawę stanu zdrowia oskarżonego, który nie tyle czasowo uniemożliwia prowadzenie wobec niego postępowania, ile wręcz wyklucza możliwość prowadzenia w przyszłości [zob. T. Grzegorzczuk: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2014, tom I, s. 152-153; M. Kurowski (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz pod red. D. Świeckiego, Warszawa 2015, tom I, s. 140], ale - w przekonaniu Sądu Najwyższego - nie wytrzymują one krytyki. Warto podkreślić, że podobne zapatrywania są obce judykaturze. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych dominowały poglądy zgoła przeciwne. Według nich przez "inne okoliczności wyłączające ściganie" w ujęciu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. rozumie się przeszkody natury prawnej, wynikające z norm Kodeksu postępowania karnego oraz przepisów innych ustaw lub umów międzynarodowych; wszelkie natomiast stany mające charakter przeszkód faktycznych uniemożliwiających prowadzenie postępowania stanowią podstawę do zawieszenia tego postępowania w oparciu o art. 22 § 1 k.p.k. Jeżeli więc oskarżony nie może brać udziału w procesie z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody

(zob. postanowienie SN z dnia 2 października 2007 r., II KK 17/07; postanowienie SA w Łodzi z dnia 15 lipca 2009 r., II AKz 471/09, Prok. i Pr. - wkl. 2010/12/14; postanowienie SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 r. II AKz 151/14, Biul. SAKa 2014/2/17). Wychodząc z założenia, że zbiór norm obowiązujących w Polsce jest uporządkowany i jednolity, oraz kierując się domniemaniem, iż prawodawca nie stanowi norm sprzecznych i zbędnych, należało stwierdzić: skoro w obrębie pojęć z art. 22 § 1 k.p.k. określających stan zdrowia oskarżonego ustawodawca nie wprowadził rozróżnień na choroby o mniejszym czy większym natężeniu (według takich czy innych kryteriów), to rozróżnień takich - lege non distinguente - nie wolno wprowadzać interpretatorowi. W konsekwencji: jeśli w art. 22 § 1 k.p.k. wymienione są poważne stany chorobowe uniemożliwiające toczenie się procesu i wśród nich znajdują się przypadki najgroźniejsze, a więc i choroby śmiertelne, skutkujące zawieszeniem postępowania, to nie mogą być one siłą rzeczy równocześnie przyczyną wyłączającą proces, czyli ujemną przesłanką procesową prowadzącą do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Rozumowanie przeciwne oznaczałoby nieracjonalność ustawodawcy, który tę samą okoliczność - w zależności od dowolnego uznania uprawnionego organu procesowego - raz pozwalałby traktować jako przyczynę zawieszenia postępowania, a innym razem jako powód umorzenia procesu. Przedstawiony punkt widzenia ściśle koresponduje z powszechnie akceptowaną w cywilizowanym świecie normą moralną, według której nawet najcięższego stanu zdrowia, w tym i agonalnego, nie wolno utożsamiać ze śmiercią”.

Mając na uwadze powyższe zapatrywania, a procedując w dalszym ciągu, Sąd meriti rozważy zatem kwestię dalszego zawieszenia przedmiotowej sprawy.

Paweł Kołodziejski Igor Zgoliński Stanisław Stankiewicz

[WB]

[a.ł]